

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η ΠΟΝΕΜΕΝΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΟΥΣΤ

ΙΒ'. ΠΟ την εποχή που ο Προυστ έγινε ενδοξος, αφοσιώθηκε με μεγαλύτερο ακρόα πάθος στο έργο του. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του τα αφιέρωσε σχεδόν αποκλειστικά για να συμπληρώσει το πολυτίμημο αυτό μυητικό έργο, που έμεινε γνωστό με τον τίτλο «Είς αναζήτησιν του χαμένου καιρού» και που αποτελείται από καμιά είκοσάρια περίπου βιβλία.

Στις σελίδες που είχε γράψει, επρόσθετε διαρκώς κι άλλες και τα χειρόγραφα έπάνω στο κομοδίνο του σχημάτιζαν

ολόκληρες στίβες.

Επίσης τον άπασχολούσε πολύ και η διόρθωσις των τυπογραφικών δοκιμών του έργου του, εργασία εξαιρετικά καταθλιπτική κι επίπονη στην κατάστασι στην οποία βρισκόταν.

Και σάν να μιν έφταναν όλ' αυτά, η όρασίς του λιγότερευε όλοένα. Μολονότι δέ από καιρό έλεγε, ότι θα πήγαινε να συμβουλευτεί έναν περίφημο οφθαλμίατρο, εν τούτοις δέν έκανε ποτέ τίποτε σχετικώς.

Πολλές φορές, άποκαμωμένος και νευριασμένος από την εργασία του, τη διάκοπτε έξαφνα, σηκώνόταν απ' τó κρεβάτι του, ντυνόταν, έβγαυε έξω και διειπνούνταν στο άγαπημένο του ξενοδοχείο «Ρίτζ». Έκει έγχαθόχρουν στο τζαμιωτό καμαράκι του θυροφού κι σκαθόντας πάνω από ένα τραπέζια, συνέχιζε τις διορθώσεις των δοκιμών του. Τό σύγε κι έλα τού κόσμου που ηγανανοεζόταν στο ξενοδοχείο, έρόθιζε είνωικά τó μυαλό του και τόν βοηθούσε στην εργασία του.

Ο Προυστ δέν περιοριζόταν μόνο σέ μιá τυπική διόρθωσις. Πολλές φορές επάνω στα δοκίμια μετέβαλε έξ όλοκληρον τó αρχικό κείμενο. Επρόσθετε, αφαιρούσε, τροποποιούσε, έτσι που τó έκανε άγνωριστο. Αυτό δέ τó έκανε όχι μόνο στις πρώτες διορθώσεις, αλλά και στις δεύτερες και στις τρίτες, ως ότου στο τέλος ó εκδότης του αναγκαζόταν να τού τις παίρνει σχεδόν διά της βίας μέσ' απ' τά χέρια του.

Μά ενώ ó ίδιος ó συγγραφέυς, με τις άτελείωτες διορθώσεις του, άργοπορούσε τόσο τó τύπομα τού έργου του, ή παραμικρή βραδυή της των άλλων τόν εξώργιζε. Ένοιωθε τόν θάνατό του να πλησιάζει και ήθελε πριν πεθάνει, να ιδή τó έργο του συμπληρωμένο και τυπωμένο όλοκληρο. Παραπονιόταν ζωηρά για τις διαρκείς καθυστερήσεις τού νέου του εκδότου και μετανοούσε γιατί είχε έγχαταλείψει τόν Γρασσε, ó όποιος τού εξέδωσε τó πρώτο του βιβλίο.

Τέλος, στα 1921 εξέδóθη σέ δυό τόμους τó βιβλίο του «Από τή μεριά των Γκερμάντ» και στα 1922, σέ τρεις τόμους, τά «Σόδομα και τά Γόμορα», ένα από τά πιο τολμηρά βιβλία της συγχρόνου παγκοσμίου λογοτεχνίας.

Μά ó Προυστ έννοιωθε πειά, ότι δέν θα πρόφτανε να ιδή τυπωμένα και τ' άλλα του βιβλία, που άποτελοΰσαν τή συνέχεια και τó τέλος τού έργου του.

Ηξερε τόσο καλά πώς θα πέθαινε, ώστε ένα μήνα προ τού θανάτου του έλεγε στους φίλους του, ότι σέ λίγο καιρό θα τού άφινε για πάντα και θα έφευγε όριστικά για ένα μεγάλο ταξείδι.

Οι φίλοι του γελούσαν με τις «κλάψες» του αυτές —στις όποιες άλλωστε ήσαν συνηθισμένοι— μά ó Προυστ κινούσε θλιβερά τó κεφάλι του και, κντίζοντας άφηρημένα μπροστά του, έλεγε :

— Δέν με πιστεύετε ;... Κι' όμως θα φύγω... Θά φύγω....

Η ζωή δέν τόν ενδιέφερε πειά καθόλου. Η σκέψις του πήγαιναν τώρα πέρα από τά σύνορά τους, πέρα απ' τó μυστήριο τού θανάτου, ó όποιος πλησίαζε όλοένα.

Κατά τó καλοκαίρι τού 1922, ó Προυστ άρταξε ένα μικρό συνάχι. Δέν τού έδωσε όμως καμιά προσοχή και δέν άργησε να μεταβληθί σέ γριππη.

Η γριππη τού πέρασε βέβαια σέ λίγες ήμέρες, μά ó πυρετός δέν τόν άφησε πειά από τότε.

Τού κάκου οι φίλοι του τού έλεγαν να φωνάξει κανένα γιατρό και να ενδιαφερθί για τόν έναντό του. Ο Προυστ δέν ήθελε ν' άκούση τίποτε. Νόμιζε πως ó πυρετός θα έβαινε μόνος του, χωρίς την ενόχλητική μεσολάβησι των γιατρών. Έτσι όμως ή κατάστασί του χειροτέρευε όλοένα.

Παρ' όλη τή οργηλότητά του, τó δωμάτιο στο όποιο έμεινε όλοκληρο σχεδόν τó ήμερονύχτιο, ήταν ψυχρό, ψυχρότατο. Δέν επέτρεπε με κανένα τρόπο να τó θερμάνουν, γιατί είχε τήν ιδέα πως ή ζέσθη ήταν ευβλαβής στο άσθημα του και τού έφευγε δύσπνοιος.

Επίσης είχε άταγοφρέσι στην καμιαίερα του τή Σελεστίνια, να τó συγγιζή και να τó σκουπίσει, γιατί έτσι θα τόν ανάγκασε να έγκαταλείψη τó κρεβάτι του.

Μιά βαριά άπυόσφαιρα έπικρατούσε μέσα στην κρεββατοκάμαρά του, που έντυγε κανέναν όταν έμπαινε απ' έξω. Μά ó Προυστ είχε συνηθισί πειά σ' αυτή και τού φωνάνταν πολύ φυσική.

Κατά τούς τελευταίους αιώτους μήνες τής ζωής του, έννοιωθε μά θρησκοκνική λατρεία προς τή μνήμη τής μητέρας του. Με δάκρυα στα μάτια, αναλογιζόταν τά χάρδια της και τις στοργικές περσιωήσεις και όταν στις κούβεντες του έρχόταν τó θνομά της στο στόμα του, έκδιπιαζε και ή φωνή του πηγόταν σ' ένα λυγμό.

Τήν ίδια εποχή άρχισε να ισοβάλλη τόν έναντό του σέ μεγάλη δίαιτα, νομίζοντας πως έτσι θα καλύτερευε τήν υγία του. Μολονότι και προηγουμένως έτρωγε ελάχιστα, εν τούτοις περιόρισε τήν τροφή του στην άπολύτως άναγκαία για να συντηρηθί στη ζωή. Στο τέλος μάλιστα έφαγε πειά να τρώη τίποτε κι' έβιπε μόνο λίγο καφέ με γάλα!

Η Σελεστίνια ή καμιαίερα του, ή όποία τόν χάριδε και τόν άγαπούσε σάν παιδί της, έκανε τόν κόσμο άνω—κάτω για να τόν καταφέρνει που και που να τρώη καμιά στερεά τροφή, μά στανίως τó κατώθωνε. Μόνο όταν ή φτωγή γυναίκα ξεστούσε σέ κλάμματα και τού έλεγε πως δέν έτρωγε επίτηδες για να τή δυσαρεστήσει, ó Προυστ, μη θέλοντας να τήν κακοχαρίσει περισσότερο, συγκατένευε κι' έτρωγε κάτι.

Στά γενήματα, τά όποια έγκολουθούσε να δίνη στους φίλους του στο ξενοδοχείο «Ρίτζ», δέν έτρωγε άπολύτως τίποτε. Μόνον όταν έγύριζε στο σπίτι του έβιπε μισό φλιτζάνι καφέ με γάλα, τó όποιο συνόδωνε σπανιότατα με κανένα παξιμαδάκι.

Όλη όμως αυτή ή δίαιτα είχε άποτελέσματα έντελώς αντίθετα απ' αυτά που περιέμενε και τά όποια δέν άργησαν να έγδηλωθουν.

Ο όργανισμός του, ó όποιος βρισκόταν κώλας έγξαντλημένος από τήν κατάχρησι των ύπνωτικών και των τονωτικών των νεύρων, έγξαντήθηκε ακόμα περισσότερο κι' έφτανε τó παραμικρό κνιολόγημα για να τόν συντρίψη όριστικά.

Και αυτό πράγματι συνέβη. ***

Κατά τις αρχές τού Νοεμβρίου τού 1922, ó Προυστ κνιολόγησε μά βροχερή νύχτα που είχε πάει, όπως συνήθιζε κάθε τόσο, στο «Ρίτζ».

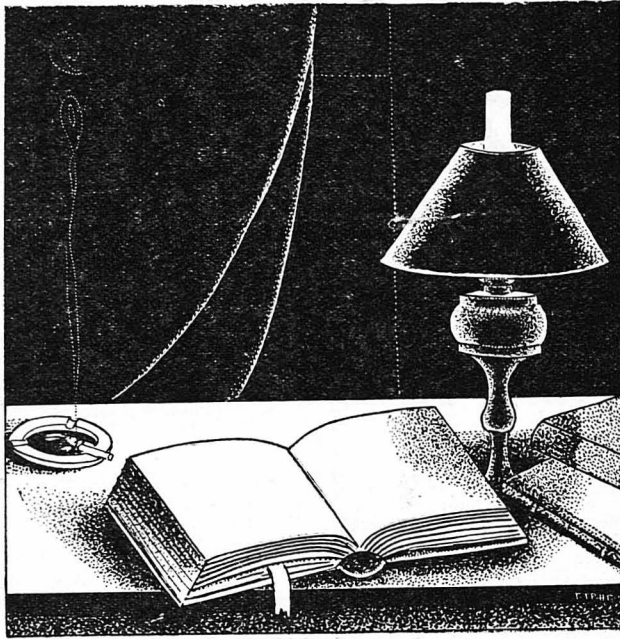
Τήν άλλη ήμέρα, ó πυρετός του πού, όπως είπαμε, δέν τόν άφινε καθόλου, δυνάμωσε ακόμα περισσότερο, μά ó Προυστ δέν έδωσε σημασία κι' ελπε πως θα τού περνούσε.

Τήν μεθεπομένη όμως, ή άρρώστεια του είχε μεταβληθί σέ πνευμονία.

Οι φίλοι του, μόλις τó έμαθαν, έγτρεξαν άνασταταμένοι κοντά του και τού πρότειναν να τού φέρουν γιατρούς. Μά ó Προυστ δέν ήθελε με κανένα τρόπο να τούς άκούσει.

Κι' επειδή οι φίλοι του επέμεναν, κνιεύτηκε από μιá τρομερή όργη και τούς άπειλησε, ότι άν έφευγαν γιατρό, θα έπεφτε απ' τó παράθυρο τού δωματίου του.

Όυτε ó ίδιος ó αδελφός του, ó διακεκριμένος γιατρός δόκτωρ Ροβέρτος Προυστ, δέν μπορούσε να τόν έγπεισά. Πολλές φορές, άφηφώντας τήν όργη του και θέλοντας να τόν σώσει, έμπαινε στο

ΞΕΝΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΛΕΠΟΥΔΕΣ

- Πάντα πιάνονται ή αλεπούδες στις παγίδες, όσο πονηρές κι αν είναι. (Ι τ α λ ι κ ή)
- Η αλεπού κοιτάει πίσω της, κι' όταν αζόμη δεν την κινιγγάνε. (Ρ ω σ σ ι κ ή)
- Άργά ή γρήγορα, ή αλεπού θα πέση στην παγίδα. (Γ α λ λ ι κ ή)
- "Όταν έχει κανείς στη γειτονιά του αλεπούδες, καλό θα κάνει να προσέχη το κοττίτσι του. (Γ ε ρ μ α ν ι κ ή)
- Η αλεπού δεν πιάνεται με το κινιγγι, αλλά με την παγίδα. (Δ α ν ι κ ή)
- Η γρηά αλεπού δεν χρειάζεται δασκάλους. (Α γ γ λ ι κ ή)
- "Όταν σε συμβουλεύει ή αλεπού, έχει τα μάτια σου τέσσερα στο κοττίτσι. (Ι τ α λ ι κ ή)
- Η αλεπού που κοιμάται ως την αυγή, έχει το στομάχι άδειανό. (Γ α λ λ ι κ ή)
- "Ο θάνατος της αλεπούς είναι της κόπιας ή ζωή. (Γ ε ρ μ α ν ι κ ή)
- Της αλεπούς ή σκέψεις δεν χωρούν ποτέ στού λιονταριού το κεφάλι. (Α γ γ λ ι κ ή)
- "Όσο πιο πολύ γροίξει ή αλεπού, τόσο πιο πολλά όρνιθια πιάνει. (Ι τ α λ ι κ ή)
- "Όταν ξεφρέυγει απ' την παγίδα, ή αλεπού γίνεται πιο έξυπνη από πριν. (Γ ε ρ μ α ν ι κ ή)
- "Όταν περνάει ή αλεπού, λέει πως δεν νυστάζει. (Έ λ λ η ν ι κ ή)

ΕΥΘΥΜΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΑ ΕΣΥΠΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΤΑ

- Μεταξύ φίλων.
- Τίμαθες; "Ο καιμένος ό Κώστας τρελλάθηκε!
- Από καμιά μεγάλη λήθη;
- Όχι. Από μια μεγάλη χαρά.
- Μά τί του συνέβη;
- Πέθανε ή πεθερά του!
- Με τρώει το χέρι μου...
- Σίγουρα θα πάρης παράδες.
- Δάνεσέ μου λοιπόν ένα καποστάρικο!

δοματίο του και πλησίαζε στο κρεβάτι του. Μόλις όμως άπλωνε το χέρι του για να πιάση το δικό του και να τον σφυγμομετρήση, ό Πρoύστ γινόταν έξω φρενών, μαζεώνταν στις κουβέτιες του, χειρονομώντας μ' άπόγνωση, και άσφαλός, αν τον βαστούσαν τα πόδια του, θα σηκωνόταν απ' το κρεβάτι του και θα πήγαινε να πέση απ' το παράθυρο, πραγματοποιώντας την άπειλή του.

Μόνο τις δυό τελευταίες ημέρες πρό του θανάτου του, όταν πεινά δεν μπορούσε να φέρη την παρασιτική αντίστασι, οι γιατροί κατώρθωσαν να τον πλησιάσουν και να τον εξετάσουν. Μά ήταν πολύ άργά πεινά.

"Ο έτοιμοθάνατος συγγραφέας υπέφερε από τρομερούς πόνους, μά ως την τελευταία του στιγμή διατήρησε όλη την πνευματική του διαύγεια. Την προηγουμένη μάλιστα του θανάτου του νύχτα, κάλεσε κοντά του ένα φίλο του και του υπαγόρευσε διάφορες έντυπώσεις του από τον θάνατο που πλησίαζε. "Η έντυπώσεις του αυτές, μοναδικές στο είδος τους στην παγκόσμια λογοτεχνία, ήσαν προσωρισμένες για να συμπληρώσουν τις σελίδες που είχε γράψει για τον θάνατο ενός ήρωος του έργου του.

"Ο Πρoύστ πέθανε στις 18 Νοεμβρίου 1922.

Κοντά του, μαυρισμένο από κάποιο φάρμακο που είχε χυθεί, βοηγαν ένα κομμάτι χαρτί, επάνω στο οποίο, ανάμεσα σ' άλλες αδιάβαστες λέξεις, ήταν γραμμένο το όνομα ντε Φορσεβίλ, το όνομα Δηλαδθι ενός φανταστικού προσώπου που σκόπευε να το χρησιμοποιήσθ ως ήρωα ενός καινούργιου έργου του....

ΤΕΛΟΣ

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Η ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Δώσε φρομάκι και νερό στού σοκαλιού το σούλο, για να τον έχης πάντοτε τον πιο πιστό σου φίλο. Κι' όταν κανείς καμιά φορά κακό για σέ τοίμησει, θα τρέξη με τα δόντια του να τον καταξερσίσει.

Κάμε καλό στον άνθρωπο που έχει νού και γνώσι, μά μην προσμένεις άδικα για να σου το πληρώση. Κι' όταν κανείς καμιά φορά κακό για σέ τοίμησει, θα τρέξη με τα χέρια του για να τότε βοηθήση.

Μέσ' στο σούλι χαράζεται βαθειά ή ευγνωμοσύνη, άλλ' όμως απ' τον άνθρωπο περνά γοργή και σβύνει. (Από την 'Ινδική «Μαχαβαράτα»).

ΜΕ ΤΟΝ ΙΔΡΩΤΑ

Κανένα πράγμα δεν μπορεί κανένας ν' άποχήση, αν τον ιδρώτα του στη γη αδιάλυτα δεν χύσει. Ξερίνος που έπιθυμεί να βοηθί ώραία κοράλλι, τ' αναζητά στο πέλαγο και όχι στ' άσρογάλλι.

Μήπως τη διαμαντόπετρα που τόσο την τιμούνε στην επιφάνεια της γης, να την ερωθούν μωρούνε; "Αν ό εργάτης καταγής τον ιδρώτα δεν χύσει, ποτέ ή διαμαντόπετρα δεν θα λαμπροκοπήση.

(Από την 'Ινδική «Μαχαβαράτα»).

Μεταφράσεις: Τ. Μ. ΤΣΙΧΛΑΚΗ

Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(Τού 'Ισπανού ANTONIO ΦΑΒΡΕΣ)

"Όλοι το ξέρομε πως καλό πώς είναι ό κόσμος κι' ή ζωή μά κομωδία, κι' όμως στη φάσα της ζωής αυτή πετούμε τη γαλήνη και την ευτυχία. Το ξέρομε πως θάταν ή ζωή χωρίς τη φάσα αυτή σωστή ευτυχία, κι' όμως τυφλοί πετούμε τη ζωή σαν το κουρέλλι στην αιώνια κομωδία.

Ξέρομε πόσα χύνει στη ζωή φαρμάκια και καιμούς μά τέτοια κομωδία, κι' όμως στα στήθη σφίγγουμε τρελλοί το φεδι που μας κλέφτει, όμως, την ευτυχία.

Ξέρομε πως ποτήρι είναι ή ζωή όπου γεμίζει από φαρμάκια κι' από μέλι, κι' όμως ή κομωδία της ζωής να το γεμίσθ από φαρμάκια μόνο θέλει.

Τό ξέρομε πως πλαστάρη ή ζωή νανα παράδεισος, 'Εδθ και ευτυχία, μά έμεις τυφλοί ριχνόμαστε εκεί που μς συντρίβει της ζωής ή κομωδία...

Μεταφρ. Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ.

ΓΙΑ ΣΕΝΑ

(Τού LEON DEPONT)

Τόξερα πως ό έρωτας λίγον καιρό βαστά και κάθε φλόγα μέσα μας σε λίγο πως θα σβύση, κι' όμως την κορσαμένη μου σου πρόσφερα καρδιά που ή θλήμ μου για χέρι σου την έχει άφανισει.

Σάν σ' αγαπούσα τόξερα πως μέρα θε νικήθι που θάβλεπα το βλέμμα σου πολύ μακριά από μένα. Τό άνθος, άργά για γρήγορα, πάντα θα μαραθθ και θ' άπομείνη το κλαδι με φρούλα γλωμασμένα.

Τόξερα, μά δεν διστασα ούτε για μια στιγμή

να σ' αγαπήσω, ώραία μου, (κι' άλλα να σου προσφέρθ τη λαμπρή φλόγα των θεών, τη θεική πνοή.

Τόξερα, κι' όμως τόδελα (για σενα να υποφέρθ...)

Μεταφρ. Δ. Ν. ΓΑΛΑΝΗ

